

Aan de raden van de deelnemende gemeenten van Regio Hart van Brabant

Tilburg, 24 april 2017

Betreft: algemene en financiële kaders 2018
Bijlagen: 1. Concept uitvoeringsprogramma's 2018
2. Proces jaarstukken 2016 en begroting 2018

Geachte raad,

In deze brief vindt u de algemene en de financiële kaders voor 2018 voor Regio Hart van Brabant. Vanwege de samenhang ook met verwijzing naar Midpoint, onze regionale economische ontwikkelmaatschappij.

Deze brief loopt vooruit op de ontwerpbegroting 2018 die u later van ons ontvangt. In de ontwerpbegroting treft u een verdere uitwerking aan van wat Regio Hart van Brabant in 2018 gaat realiseren en wat daarvoor nodig is. Een terugblik op het afgelopen jaar vindt u in de ontwerpjaarstukken 2016.

U leest in deze brief over:

- Wat is onze strategie en hoe werken we samen?
- Wat heeft regionale samenwerking ons het afgelopen jaar gebracht?
- Wat gaan we doen in 2018 en wat brengt dat onze regio?
- Welke investering vraagt dat van ons in 2018?

Wat is onze strategie en hoe werken we samen?

U stelde in 2016 met ons de ambitieuze, regionale strategische meerjarenagenda (SMA) op. U nam deel aan een reeks thema-sessies en aan onze eerste druk bezochte Verenigde Vergadering. Alle daar aangenomen moties vindt u verwerkt in de strategische meerjarenagenda, met uitzondering van die over democratische legitimatie waarvoor een apart traject is gestart. De strategische meerjarenagenda heeft een looptijd van 2016 tot en met 2020. Het huidige jaar 2017 is het eerste volle uitvoeringsjaar. In de agenda vertaalden we onze strategie naar drie uitvoeringsprogramma's:

1. Mens & Samenleving;
2. Leefomgeving & Milieu;
3. Economie.

In de strategische meerjarenagenda is opgenomen dat we regionaal gaan voor economische, ruimtelijke én maatschappelijke groei. Niet ten koste van elkaar, maar in samenhang met elkaar. Dat is duurzame groei. Die groei realiseren we niet zomaar. We werken daarvoor als gemeenten onderling samen en nemen deel in de publiek-private samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen, overheid en maatschappelijke partners. Een bijzondere projectvorm waarin onze regio zich specialiseert is die van proeftuin. In deze vorm is ook de weg naar projectresultaat innovatief, van meerwaarde en passend bij het coöperatieve, bottom-up, toegepast denken en werken dat bij onze regio hoort. We noemen dit: Social Innovation.

Voor de publieke samenwerking is de gemeenschappelijke regeling Regio Hart van Brabant actief. Hierin zijn onze negen Midden-Brabantse gemeenten actief. Voor de publiek-private samenwerking is de stichting Midpoint opgericht. In deze samenwerking richten we ons in eerste instantie op realisatie van het economisch werkprogramma.

Wat heeft regionale samenwerking ons het afgelopen jaar gebracht?

In de ontwerpjaarstukken 2016 leest u een beleidsinhoudelijke en financiële toelichting op de activiteiten van dat jaar en de resultaten die deze ons opleverden. Het jaar 2016 was het aanloopjaar van onze strategische meerjarenagenda. Hieronder vindt u alvast enkele in het oog springende resultaten. Komend jaar blijft u wederom op de hoogte van lopende projecten en actualiteiten via de digitale nieuwsbrief 'Uit het Hart'.

Leisure

Op initiatief van Midden-Brabant is, met de provincie, het Brabantse Leisure Ontwikkelfonds gerealiseerd. Alle Brabantse regio's hebben toegezegd bij te dragen aan dit fonds. De provincie doet dat ook en heeft het LOG opgenomen in de versnellingsafspraken met de andere regio's. Daardoor ontstaat een flinke multiplier op de ingelegde middelen. Het fonds biedt investeringsruimte voor innovatieve, nieuwe initiatieven. Op deze manier ontstaat meer aanbod. Dat past bij de regio die haar infrastructuur heel goed op orde heeft gebracht. De doelstelling voor verdubbeling van het aantal winterharde bedden (in 2025) realiseren we al binnenkort, bijvoorbeeld door uitbreiding van de capaciteit bij de Efteling en de Beekse Bergen die mede dankzij door onze inspanningen verkregen financieringsfaciliteiten van de provincie in aanbouw zijn.

Logistiek

De logistieke sector in Midden-Brabant floreert. Dat komt onder meer doordat wij via regionale afspraken ruimte bieden aan nieuwe vestigers (denk aan Tesla) en aan uitbreiding van bestaande (denk aan Bol.com). Ook arrangeerden wij mede de financiering van de bijbehorende haveninfrastructuur. Met de provincie startten we een pilot vraaggericht ontwikkelen van nieuwe logistieke terreinen. We investeren daarnaast via Midpoint in innovatie, imago en human capital.

Smart Industry

Het regio-overstijgende project Campione verwierf een miljoenenfinanciering. Het eerste fieldlab in dit project opende op 4 november 2016 in Midden-Brabant. Daarmee maken we onderhoud in de industrie slimmer en voorspelbaarder. We openden een 3d-printlab op Gate2 en defensie besloot een deel van haar simulatoren naar onze regio te verhuizen. Daarmee halen we kennis en arbeidspotentieel binnen.

Arbeidsmarkt

We verwierven enkele miljoenen externe financiering voor ons regionale programma. We hebben een mobiliteitscentrum opgezet. We verzorgden tientallen omscholingstrajecten. De Reshoring tool is gelanceerd en in gebruik bij bedrijven. Daarmee halen bedrijven productie en werkgelegenheid terug naar de regio. Het programma Jeugdwerkloosheidsvrije zone is ondergebracht bij Midpoint. Van de talrijke initiatieven die zijn gestart noemen we de start van een jongerenpunt bij alle regiogemeenten dat jongeren begeleidt richting werk, scholing en/of zorg. Het regionaal Werkbedrijf realiseerde honderden plaatsingen van arbeid beperkten bij bedrijven.

Verkeer en Vervoer

Het pakket van infrastructurele projecten en mensgerichte maatregelen in ons Regionaal Uitvoeringsprogramma is uitgevoerd. De provincie geeft de regio voor het totaalpakket aan projecten en maatregelen een subsidie van € 2,7 miljoen. De regiecentrale regiotaxi is aanbesteed en ingeregeld, dusdanig dat het resultaat door de provincie wordt aangehaald als best practice en het als fundament voor Brabantbrede doorontwikkeling kan dienen.

Milieu

De basis voor samenwerking tussen regio, provincie en Enpuls (Enexis) is gelegd, waardoor per 2017 voor drie jaar 2 fte extra inzet op de verduurzaming van de particuliere woningvoorraad gerealiseerd wordt. We sloten via MOED green deals af met scholen en zorgpartners. MOED realiseert in 2016 voor zo'n vier ton aan externe- en cofinanciering en vermenigvuldigt de publieke inleg zo met een factor 3 (was 1,25 in 2014). Vanwege ons regionaal dekkend netwerk aan energiecoöperaties, ondernemers, kennisinstellingen en publieke organisaties werd regio Midden-Brabant één van de vijf landelijke pilotregio's 'Regionale Energiestrategie'. We kregen inzicht in onze energiebehoefte en formuleerden doelstellingen in een regionale uitgangspuntennotitie, welke zal leiden tot Midden-Brabant energieneutraal in 2050.

Wat gaan we doen in 2018 en wat brengt dat onze regio?

Het jaar 2018 is het tweede volle uitvoeringsjaar van de strategische meerjarenagenda. De inhoudelijke kaders uit de strategische meerjarenagenda vertalen we volgens afspraak jaarlijks in drie uitvoeringsprogramma's. De uitvoeringsprogramma's 2018 vindt u straks als onderdeel van de ontwerpbegroting 2018 terug in dat document. De programma's zijn momenteel onderhanden en beloven erg perspectiefrijk te zijn. Vooruitlopend hierop schetsen we, gebaseerd op input van de portefeuillehouders in onze regio en de stuurgroepen van Midpoint, per deelprogramma al enkele van de belangrijkste perspectieven. Deze vindt u in bijlage 1 bij deze brief.

Welke investering vraagt dat van ons in 2018?

Investering door publieke samenwerkingspartners

Ook in 2018 heeft onze samenwerking zoveel mogelijk de vorm van netwerksamenwerking. Dat betekent dat we (en dat geldt zeker voor Regio Hart van Brabant) voor de uitvoer van projecten met bestaande ambtelijke capaciteit werken en dat we *geen* uitvoeringsorganisatie oprichten.

Naast de inzet van ambtelijke capaciteit, leveren de publieke partners een geldelijke bijdrage. Met de geldelijke bijdrage voor 2018 financieren we de compacte basisorganisaties van zowel Regio Hart van Brabant als Midpoint. Deze faciliteren de regionale samenwerking zo efficiënt en effectief mogelijk. Bij Regio Hart van Brabant biedt de publieke bijdrage daarnaast ruimte voor het dekken van bepaalde projectkosten (werkbudget). Bij Midpoint biedt is dat tot op heden nog niet het geval. Om een stevigere basis voor medefinanciering door derden te scheppen, is het nodig hiervoor in 2018 ruimte te creëren.

Investering door private samenwerkingspartners

Vanuit de regionale samenwerking ontwikkelen we programma's, van waaruit projecten volgen, waarvoor we projectcapaciteit en -financiering vinden. Specifiek voor Midpoint geldt dat juist op projectniveau partners uit het bedrijfsleven, onderwijs (en ook hogere overheden) geïnteresseerd zijn. In de projecten die het Midpoint programma voortbrengt, investeren deze partners: financieel, in menskracht en in programmering. Daardoor realiseren we een flinke multiplier op de publieke investering. Het programma van Midpoint heeft uiteindelijk minstens de vijfvoudige omvang in projectfinancieringen, als de door gemeenten in de basisorganisatie geïnvesteerde geldelijke bijdrage.

Investering andere Brabantse regio's

Midden-Brabant financiert haar regionale samenwerking op een vergelijkbare manier als de andere Brabantse regio's. Ook in deze regio's investeren de gemeenten in publieke samenwerking enerzijds en in publiek-private samenwerking anderzijds. Het speelveld in Brabant is competitief. Regio's zijn steeds steviger en beter georganiseerd. Tenminste van onze buurregio Zuidoost-Brabant kunnen we stellen dat de geldelijke bijdrage van de publieke samenwerkingspartners in Brainport Development flink hoger ligt dan die in Midden-Brabant. In de slagkracht en het profiel van deze regio zien we dat duidelijk terug. Ook onze regio wint, mede door onze investeringen, aan slagkracht en profiel 'naar buiten toe', hetgeen zich vertaalt in projecten van meer omvang en versneld resultaatbereik. Meer zichtbaarheid en succes maakt ons tot een volwaardiger samenwerkingspartner van omliggende regio's zoals van Brainport, van de provincie, het rijk en soms zelfs van Brussel, maar ook van onze partners uit onderwijs en bedrijfsleven.

Terugblik afgelopen jaren

In de jaren 2015, 2016 en 2017 was het uitgangspunt dat we onze inspanningen, zowel binnen het publieke domein als binnen de samenwerking met de onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven in Midpoint, verrichtten met gelijkblijvende financiering. Dat betekent dat we de bijdrage voor zowel Regio Hart van Brabant als Midpoint (ongeveer 3 euro per inwoner per samenwerkingsverband) enkel indexeerden. Bij Regio Hart van Brabant gaat het dan om de publieke bijdrage exclusief die voor

jeugdhulp. Regio Hart van Brabant voteerde in de genoemde periode overigens wel de nodige aanloopkosten (in de orde van grootte van ruim een ton) voor het inbedden van de jeugdhulptaken. Deze waren niet geraamd in de begroting. De middelen voor de bovenlokale jeugdhulptaken ziet u, sinds 2016, nu in een deelbegroting terug.

We moeten constateren dat we de afgelopen jaren door portefeuillehouderoverleggen en Midpoint stuurgroepen structureel gewenste activiteiten telkenmale met incidentele middelen of met middelen uit reserves hebben kunnen dekken, maar dat die mogelijkheid voor 2018 en verder niet meer bestaat. Dit is een ongewenste situatie, gezien vanuit goed financieel beleid. De mogelijkheden van verdere incidentele financiering zijn beperkt omdat:

- algemene reserves bij Regio Hart van Brabant en Midpoint de afgelopen jaren zijn opgedroogd (vanwege afoming en terugboeking aan gemeenten, of vanwege bestemming aan projecten en activiteiten uit onze uitvoeringsprogramma's);
- er geen sprake is van onderbesteding bij Midpoint en de onderbesteding bij Regio Hart van Brabant in snel tempo is teruggelopen door het op stoom komen van het programma; waardoor wij ook de komende jaren geen positief resultaat voorzien, noch bijbehorende mogelijkheid tot het doen van resultaatbestemming.

Ter illustratie drie voorbeelden van zaken die we tot op heden met incidentele middelen hebben gedekt, waar een structurele wens van portefeuillehouders en stuurgroepen van Midpoint onder ligt:

1. Extra loopvermogen economische speerpuntprogramma's

De hoge economische ontwikkelambities worden enkel gerealiseerd als we de capaciteit bij Midpoint (nu structureel ongeveer slechts 0,6 FTE per speerpuntsector) op de verschillende Midpoint programma's verhogen. Een concreet voorbeeld is het extra loopvermogen logistiek dat we de afgelopen jaren met incidentele middelen van Regio Hart van Brabant hebben kunnen dekken. Bij leisure en smart industry doet zich dezelfde vraag voor.

2. Vitaal Leisure Landschap

De activiteiten van ons streeknetwerk Vitaal Leisure Landschap hebben wij de afgelopen jaren (tot en met 2016) bekostigd met middelen van provincie en regio. In 2017 hebben wij de activiteiten kunnen dekken via een overheveling uit het algemene resultaat bij Regio Hart van Brabant van 2016. We hechten aan het voortzetten van de activiteiten op gelijk niveau.

3. Leisure Ontwikkelfonds

Momenteel richten we met de provincie op Brabantse schaal het Leisure Ontwikkelfonds in. Hiermee creëren we investeringsruimte voor leisure ondernemers. Midden-Brabant is gevraagd een meerjarige bijdrage te doen, net zoals de andere drie regio's die al hebben toegezegd. De provincie verdubbelt de inleg in het fonds, de leisure ondernemers doen dat ook. Onze bijdrage is nu voor 1 jaar voorzien, gedekt uit incidentele middelen.

Vooruitblik komende jaren

Doorpakken op regionale samenwerking is in 2018 meer dan ooit nodig. Om kansen te verzilveren die gemeenten individueel niet, of niet zo goed, kunnen pakken. Om uitdagingen het hoofd te bieden op het juiste, meest efficiënte schaalniveau. In een aantal gevallen is het regionale schaalniveau zelfs het enige niveau waarop we kunnen werken, omdat partners dat van ons vragen. U leest hier meer over bij de perspectieven voor 2018 (zie bijlage 1).

Het jaar 2017 blijkt het laatste jaar te zijn waarin we de huidige koers kunnen varen binnen de al meerdere jaren vaststaande geldelijke bijdrage. Wij werken momenteel aan de ontwerpbegroting 2018 en constateren daarbij dat voor de uitvoering van de publieke programma's (gevoed door de portefeuillehouders) en de Midpoint programma's (gevoed door overige publieke en private partners) in 2018 meer middelen nodig zijn om de huidige ambities te kunnen realiseren. Gecombineerd met het feit dat de begrotingen van zowel Regio Hart van Brabant, als Midpoint voor de komende jaren al

een tekort vertonen (in het meerjarenoverzicht van de begroting 2017 van Regio Hart van Brabant is een taakstelling opgenomen van 140.000 euro per jaar vanaf 2018), stelt dat ons best voor een dilemma. We spraken hierover met elkaar tijdens de Radenavond van 12 april jongstleden.

Wij verwachten op basis van de voorstellen die aangedragen worden voor de ontwerpbegroting keuzes te moeten maken, om een benodigde verhoging van de bijdrage te beperken. Wij zullen dit doen, vanuit onze rol binnen de gemeenschappelijke regeling om integrale afwegingen te maken. Vanzelfsprekend betrekken wij daar de portefeuillehouders en stuurgroepen bij. In eerste instantie vragen wij de portefeuillehouders (op de Hart van Brabantdag van 18 mei aanstaande) nog eens te kijken naar de voor 2018 uitgesproken ambities en het bijbehorend uitvoeringsprogramma. Wij vragen hen te bevestigen dat deze juist geschetst zijn en van de goede omvang zijn. Als dat het geval is, hoort daarbij de afspraak dat we het ook waarmaken: de voorgenomen uitvoeringsprogramma's voeren we volledig uit. We zouden een benodigde verhoging enkel in willen zetten ten behoeve van budgetruimte voor uitvoeringsprogramma, bestaande uit concrete en inhoudelijke activiteiten. Er is nadrukkelijk geen sprake van uitbreiding van de basisorganisatie.

Van veel afschalen ten opzichte van het voorgestelde zal naar onze inschatting geen sprake kunnen zijn, op basis van de ambities in de strategische meerjarenagenda, vanwege het geschetste competitieve speelveld, de uitdagingen die we op regionaal niveau het hoofd willen bieden en vanwege de kansen die we kunnen verzilveren. Zo zijn er actuele kansen om met een regionale investering een grote multiplier te realiseren via cofinanciering. Drie voorbeelden hiervan zijn:

1. Servicepunt Externe Financiering

De afgelopen jaren investeerden we met middelen van Midpoint, Regio Hart van Brabant en een extra bijdrage van de gemeente Tilburg in het Servicepunt Externe Financiering. Het Servicepunt geeft advies en is actief betrokken bij tientallen subsidieaanvragen. Daarbij zitten ook grote (provinciale, landelijke en Europese) aanvragen. Een voorbeeld hiervan is het Campione project gericht op slim onderhoud. Daarvoor is een subsidie van vele miljoenen verworven. Het eerste fieldlab van dit regio-overstijgende project is gevestigd in Midden-Brabant.

2. Energietransitie

De afgelopen jaren verwierven we enkele miljoenen investeringsruimte voor energietransitie op bedrijventerreinen en in maatschappelijk vastgoed. Ook zijn we actief voor het verduurzamen van de woningvoorraad (onder meer nul-op-de-meter). De uitvoering van een Investeringsprogramma Energietransitie, op te stellen samen met de provincie, biedt grote kansen op het verwerven van middelen voor grootschalige verdere verduurzaming van woningen, bedrijventerreinen en maatschappelijk vastgoed.

3. Acquisitie

Sinds twee jaar investeren we in regionale acquisitie. In de praktijk betekent dit dat we een acquisiteur voor twee dagen in de week hebben kunnen aanstellen bij Midpoint. Deze acquisiteur beschikt over een klein werkbudget. Momenteel doen zich kansen voor, zoals de acquisitie van een derde attractiepark in onze regio, waarop wij alleen volwaardig kunnen inzetten.

In de ontwerpbegroting vindt u de gedetailleerde onderbouwing terug voor het verhogen van de publieke bijdrage. De inhoud is en blijft leidend, maar wij verwachten een noodzakelijke verhoging in de orde van grootte van 1 euro per inwoner per samenwerkingsverband. Voor de gemeente Heusden zou dit dan 0,50 euro per inwoner per samenwerkingsverband zijn.

Financiële kaders jeugdhulp

Het Beleidskader Jeugdhulp heeft een looptijd van 2015 tot en met 2017. 2018 is het eerste jaar waarin het nieuwe koersdocument geldig wordt en de samenwerkingsafspraken worden geactualiseerd. Vooralnog wordt voorgesteld om in 2018 dezelfde normen te hanteren als in 2017:

- Bijdrage per gemeente op basis van integratie-uitkering 2018, zoals opgenomen in de decembercirculaire.
  - Voor uitvoeringskosten 2018 een norm hanteren van 3% van de integratie-uitkering, van waaruit eerst de kosten voor de gastheer worden afgedekt, waarna het restant lokaal zal worden verdeeld op basis van inbreng.
  - Voor innovatiemiddelen een norm hanteren van 3% van de integratie-uitkering, waarvan 80% regionaal en 20% lokaal kan worden ingezet.
  - De solidariteit handhaven en hiervoor als risico reservering 2% van de integratie-uitkering opnemen, deze solidariteit heeft dan betrekking op de regionale zorgkosten, het regionaal innovatiebudget en de lokale jeugdzorg (PGB).
  - BJZ toegang lokaal € 2,3 mln. financiering vanuit de integratie-uitkering voor 2018 handhaven.
- In de ontwerpbegroting 2018 vindt u dit verder uitgewerkt.

Als extra aandachtspunt voor 2018 is te melden dat, zoals het er nu naar uitziet de integratie-uitkering jeugd per 01-01-2018 op zal gaan in het gemeentefonds en daardoor op termijn niet meer apart te volgen zal zijn. Over de inbreng van de bijdrage zal dan ook voor de toekomst een besluit moeten volgen. Per 01-01-2018 zal de afrekening-systematiek binnen segment 3 wijzen, mede doordat ook de DBC (Diagnose Behandel Combinatie) verdwijnt. Ook dit segment zal met ingang van 2018 overgaan naar arrangementen. In de loop van 2017 zal besluitvorming hierover plaatsvinden.

Proces

In het kader van zorgvuldige voorbereiding van de ontwerpbegroting met portefeuillehouders, leggen wij u deze half juni (na de Hart van Brabantdag van 18 mei en de erop volgende begrotingsvergadering van het algemeen bestuur) voor zienswijzen voor. Wij realiseren ons dat we de termijn van aanlevering aan de provincie op 31 juli niet halen en zullen gedeputeerde staten hierover informeren. Het ontwerpjaarrapport 2016 ontvangt u parallel aan deze brief. Dit ontvangt u in twee delen: medio april het rapport 2016 excl. jeugdhulp en op 19 mei de cijfers inzake bovenlokale jeugdhulp (zie bijlage 2).

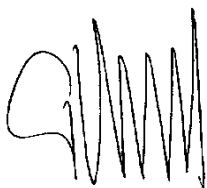
Tot slot merken wij op dat wij ernaar streven om zo snel mogelijk te kunnen beschikken over een goedkeurende accountantsverklaring op de geconsolideerde (totale) jaarstukken 2016. Of wij deze op 19 mei kunnen aanbieden is mede afhankelijk van de volledigheid en kwaliteit van de informatie die wij van de zorgaanbieders inzake jeugdhulp ontvangen.

Tot besluit

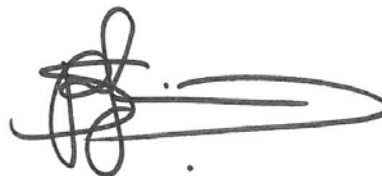
Wij hopen u voldoende te hebben geïnformeerd. Indien de wens bestaat tot verdere toelichting, dan kan dat. Voorzitter en programmadirecteur van Regio Hart van Brabant zijn van harte bereid om, in nauwe afstemming met uw college, een lokale toelichting te verzorgen.

Met vriendelijke groet,

namens het algemeen bestuur van Regio Hart van Brabant,

Mr. P.G.A. Noordanus
Voorzitter Regio Hart van Brabant

S.P.F. Kapitein
Programmادirecteur Regio Hart van Brabant

Bijlage 1: hoofdlijnen uitvoeringsprogramma's 2018

1. Leefomgeving & Milieu

Midden-Brabant wil een duurzame regio zijn. We definiëren duurzaam als het in samenhang met elkaar bezien van economische, ecologische en sociale belangen. Op het programma Leefomgeving & Milieu staan we aan de vooravond van grote opgaven. De ambitie om in 2050 energieneutraal én klimaatbestendig te zijn, gaat de komende jaren al om inzet op regionale schaal vragen. Denk aan het opstellen van een regionale klimaatstrategie met bijhorend uitvoeringsprogramma, op basis van de in 2016 gedane verkenning naar de gevolgen van klimaatverandering (hittestress, droogte en wateroverlast). Of denk aan de uitvoering van een Investeringsprogramma Energietransitie, nog in 2017 op te stellen samen met de provincie. Ook het inrichten van de circulaire economie vraagt om verkenning, waarbij inzet van middelen en menskracht gekoppeld moet zijn aan de aanwending van kansen. Circulair handelen draagt immers bij aan de creatie van banen, en levert rendement en kostenbesparingen op bijvoorbeeld vanwege een verminderde behoefte van aanlevering van grondstoffen.

Lopende trajecten zoals VANG, het realiseren van nul-op-de-meter woningen en duurzame energieopwekking, bijvoorbeeld op bedrijventerreinen zoals De Wildert, lopen door in 2018. In 2018 concretiseren we daarnaast de koppeling van duurzaamheid aan lopende thema's, zoals klimaatadaptatie als ingrediënt voor de omgevingsvisie of de energietransitie aan mobiliteit via concrete projecten ten behoeve van de uitrol van elektrisch vervoer.

In 2018 stelt de provincie haar Omgevingsvisie vast, net zoals gemeenten en het Rijk. In Midden-Brabant streven we naar hoge kwaliteit van de leefomgeving en het landschap. We realiseren een vitaal platteland in combinatie met landschap van uitzonderlijke kwaliteit dankzij het werkprogramma van ons streeknetwerk Vitaal Leisure Landschap. We stellen een regiobod op voor de realisatie van extra vierkante kilometers natuurnetwerk en ecologische verbindingszones, en starten in 2018 met de uitvoering daarvan. We geven de integrale gebiedsopgaven Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen en A58 verder vorm door lopende initiatieven en belangen actief aan elkaar te koppelen. Onze regio borgt de inzet en ondersteuning voor realisatie van opgaven voor het Van Gogh National Park. We transformeren vrijkomende agrarische bebouwing op zo'n manier dat het buitengebied wint aan duurzame, innovatieve, maatschappelijke en/of leisurebestemmingen, waarbij we gelijktijdig verloedering en criminaliteit bestrijden. Het regionaal woonbehoefte-onderzoek ronden we af in 2018 en vormt de basis voor lokale afwegingen en verdere regionale afstemming.

Regio Midden-Brabant is bereikbaar en hét hart van de logistieke infrastructuur in Brabant. In 2018 werken we aan smart- en green mobility, innovatieve mobiliteitsconcepten, zoals intelligente transportsystemen (ITS), en breiden we in partnerschap met de provincie onze innoveer- en experimentteerruimte verder uit. We stimuleren het gebruik van de fiets bij werkgevers en individuele gemeenten, en geven uitvoering aan het regionaal programma verkeersveiligheid. We houden aandacht voor de voltooiing van de gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat, opwaardering van de A58 en het knooppunt Hooipolder. In 2018 stellen we een Agenda Mobiliteit en Logistiek op in analogie met de agenda Mobiliteit en Leisure, met hierin projecten op het snijvlak tussen deze twee domeinen. We werken spoorzoneprojecten uit in Gilze en Rijen, Oisterwijk en Tilburg. We realiseren de nieuwe Strategische Mobiliteitsagenda Midden-Brabant, gevuld met aansprekende projecten van (boven)regionaal belang.

2. Mens & Samenleving

Midden-Brabant werkt aan een zorgzame, inclusieve en veilige samenleving. Iedereen kan zo lang mogelijk zelfstandig wonen, naar vermogen deelnemen aan de maatschappij en het arbeidsproces en jongeren kunnen veilig opgroeien en zich ontwikkelen. In 2018 voeren we per domein (Jeugd, WMO, Arbeidsparticipatie) een programma uit dat bijdraagt aan deze doelstellingen. Over de breedte van de drie domeinen werken we naar een situatie toe waarin er voor één gezin, één plan is en, waar nodig, ook één (ontschot) budget. Wettelijke regelingen en samenwerkende instanties moeten ten dienste van het welzijn van de klant op elkaar afgestemd raken. Daarbij hebben we bepaald dat regionale samenwerking meerwaarde heeft voor vier vraagstukken: partnerschap (integrale aanpak), opdrachtgeverschap (samenwerking op inkoop), preventie en vroegsignalering (versterken lokale basisstructuur om gespecialiseerde ondersteuning te voorkomen) en bestrijding jeugdwerkloosheid.

Voor Jeugdhulp zetten we de uitstekend verlopende regionale samenwerking voort. Deze bestrijkt alle intensieve vormen van jeugdhulp. De bestuurlijke aansturing geschiedt ook in 2018 door de bestuurscommissie Jeugd. Het huidige regionale beleidskader Samen voor de Jeugd 2015-2018 loopt in 2017 af. De bestuurscommissie Jeugd werkt momenteel aan het koersdocument Jeugd voor de komende jaren en aan een actualisatie van de samenwerkingsafspraken, passend bij de strategische meerjarenagenda 2016-2020. In het kader van opdrachtgeverschap geven we, na de eerdere pilot en evaluatie ervan, resultaatgerichte inkoop bijzondere aandacht.

Ook voor Wmo zijn we in de SMA een stevige ambitie overeengekomen. We geven in 2017 invulling aan het regionaal uitvoeringsplan beschermd wonen, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. Ons opdrachtgeverschap verbeteren we door (met gemeenten die dit wensen) over te gaan tot gezamenlijke inkoop van de ambulante begeleiding, zoals woonbegeleiding en dagbesteding. Door regionale samenwerking kunnen we goede afspraken maken met wooncorporaties, zorgverzekeraars en zorgkantoor en realiseren we integrale beleidskeuzes en voorkomen we onnodige regeldruk bij aanbieders. Ook op het gebied van “oude Wmo-voorzieningen” zoals het Vervoer wordt intensief regionaal samengewerkt. Met de nadruk op innovaties werken in het Midpoint Care programma bedrijven en instellingen samen aan meer kwaliteit in de zorg tegen lagere kosten.

Sinds 2016 voert Midpoint het programma Jeugdwerkloosheidsvrije zone uit. We willen eind 2018 iedere jongere perspectief bieden door inzet op werk, scholing en/of een passend zorgtraject. De uitvoering vraagt om sturing en facilitering vanuit een publiek-private samenwerking. We zetten de activiteiten van ‘The Reshoring Connection’ voort. We stimuleren het bedrijfsleven om vanuit het buitenland productie naar de regio (terug) te halen. Voor de maximale participatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt maken we baanafspraken met bedrijven, in samenwerking met gemeenten, UWV, FNV en BZW. Dat doen we via de aanpak van ons Regionale Werkbedrijf. Het Ondernemersakkoord breiden we uit met ondernemers die zoeken naar nieuwe oplossingen voor de werkeloze beroepsbevolking. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek van onze SW-bedrijven en gemeenten naar de ontwikkeling van een gezamenlijke infrastructuur ten behoeve van participatie en arbeidsmatige dagbesteding, bepalen we vervolgstappen die tot acties in 2018 kunnen leiden. In 2018 investeren we extra in inschakeling van ouderen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt.

We realiseren meer veiligheid en leefbaarheid, door regionaal ondermijnende criminaliteit en WOS-feiten aan te pakken. Noodzaak en urgentie voor maatregelen zijn intussen breed bekend. Om te voorkómen dat groepen, waaronder jongeren, in criminaliteit verwickeld raken werken we aan een integrale aanpak met jeugdzorg, maatschappelijke zorg en werkloosheidsbestrijding. Die integrale en regionale aanpak op het gebied van veiligheid is nodig, maar nog aan het begin van haar ontwikkeling. Het thema veiligheid krijgt een belangrijke impuls met een proeftuin Smart Intelligence (slimme opsporingsmethoden). Met het Dutch Institute for Technology Safety en Security (DITSS), JADS en Tilburg University verkennen we hierin nieuwe toepassingsmogelijkheden, door Big Data analyse op regionale datasets over o.a. veiligheid.

3. Economie

Door de digitale revolutie gaan ontwikkelingen sneller dan ooit tevoren. Technologische ontwikkelingen, automatisering en informatisering zorgen voor 'disruptieve innovaties'. Het ontwikkelen van nieuwe businessmodellen die hierop antwoord geven is hard nodig. Als we daarin slagen biedt het economische en maatschappelijke kansen. Midden-Brabant speelt hierop in met een het regionaal economisch ontwikkelprogramma van Midpoint. Het Midpoint programma kent in 2018 twee programmalijnen: de 'Business Development Agenda' en de 'Social Innovation Agenda'.

De *Business Development Agenda* is ambitieus. Het werkplan zet in op economische winst, uitgedrukt in toename van de toegevoegde waarde, aantallen arbeidsplaatsen en versterking van het imago van drie sectoren: Logistiek, Smart Industry, Leisure.

Met 6 'ecosysteem-versterkende' maatregelen, bevorderen we groei van bedrijven in deze sectoren:

1. Innovatiebevordering (het zelf opwerken van, of deelnemen in projecten);
2. Arbeidsmarkt (Human Capital Agenda's per speerpuntsector);
3. Verduurzaming (verduurzaming van de economie, gestimuleerd door MOED);
4. Clusterontwikkeling (letterlijk: campussen en 'Huizen van' en figuurlijk: netwerkontwikkeling);
5. Financiering (zowel bedrijfsfinanciering als projectfinanciering);
6. Promotie en acquisitie (werken aan imago en aantrekken van investeerders).

Voorbeelden van kansen die we met deze maatregelen kunnen verzilveren, zijn er steeds meer. Zo nemen in de leisure de kansen toe op het aantrekken van een derde groot attractiepark voor onze regio. Als we volwaardig deelnemen in het op te richten leisure ontwikkelfonds creëren we investeringsruimte voor nieuwe initiatieven in onze regio. In de logistieke sector trokken we de afgelopen jaren nieuwe vestigers aan en accommodeerden we de uitbreiding van bestaande. Daardoor ontstaat werkgelegenheid. Als we investeren in innovatie (bijvoorbeeld digital supply chain management) realiseren we daarnaast meer toegevoegde waarde. In de industrie geldt dat we onze focus willen verbreden: van aerospace & maintenance naar moderne maakindustrie. Dat doen we omdat die sector met haar 28.500 banen in 1.950 vestigingen nog steeds de tweede grootste werkgever is in onze regio en omdat deze potentie heeft voor verdere groei. Nieuwe productietechnologieën, slimme onderhoudsmethoden en simulatietechniek bieden de komende jaren grote kansen voor ons bedrijfsleven en onze onderwijsinstellingen.

De *Social Innovation Agenda* van Midpoint zet in op het realiseren van innovaties met maatschappelijk nut. In de meeste gevallen hebben deze ook afgeleide economische meerwaarde. Midpoint zal zich hierbij richten op de thema's:

1. Arbeidsmarkt (Jeugdwerkloosheidsvrije zone),
2. Zorg (Persoonlijk Gezondheidsdossier en Proeftuin Dementie),
3. Circulaire Economie,
4. Veiligheid (Slimme Opsporingsmethoden).

Op deze vier thema's richten we proeftuinen in om tot maatschappelijk waardevolle en regionaal toe te passen innovaties te komen. Participatie van bedrijven en maatschappelijke partners is hierbij een voorwaarde. Als ook inbreng van de onderwijsinstellingen, op basis van hun kennisvalorisatie-agenda's. Bij de opzet van alle proeftuinprojecten speelt de maatschappelijke toepassing van Big Data een belangrijke rol.

Bijlage 2: Proces jaarstukken 2016 en begroting 2018

Wanneer	Wat	Met/voor wie
19-04-2017	Besluit voorgenomen inhoudelijke en financiële kaders tav ontwerpbegroting 2018	Dagelijks Bestuur Algemeen Bestuur
18-05-2017	Vaststellen ontwerp deeljaarrekening jeugdhulp 2016	Algemeen bestuur
18-05-2017	Bespreken ontwerpbegroting HvB 2018	Portefeuillehouders Algemeen Bestuur
19-05-2017	Verzenden ontwerp deeljaarrekening jeugdhulp 2016 voor zienswijzen	Raden
Week 21	Verwerken aanpassingen in ontwerpbegroting	Programmabureau
Week 23	Vaststellen ontwerpbegroting HvB 2018	Dagelijks Bestuur Algemeen bestuur
Week 23	Verzenden ontwerpbegroting HvB 2018 voor zienswijzen	Raden
Tot en met week 27	Verzamelen zienswijzen raden op jaarrekening 2016	Raden
Week 27	Verwerken zienswijzen jaarrekening 2016	Programmabureau
Week 28	Vaststellen geconsolideerde jaarrekening 2016	Dagelijks Bestuur Algemeen bestuur
14-07-2017	(Deadline) Toezenden geconsolideerde jaarrekening 2016	College GS
Tot en met week 39	Verzamelen zienswijzen raden op ontwerpbegroting 2018	Raden
Week 39	Verwerken zienswijzen raden op ontwerpbegroting 2018	Programmabureau
Week 41	Vaststellen begroting 2018	Dagelijks Bestuur Algemeen Bestuur
Week 41	Toezenden vastgestelde begroting 2018	College GS Raden